

‘Terugkeer zou klap in ons gezicht zijn’

W

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE HH.ANP

We schrijven november 2018. In Amsterdam wordt mijn boek *Seks, Macht & Misbruik* gepresenteerd, over de #MeToo-golf die vanuit Amerika ook ons land heeft bereikt. De Nederlandse hoofdpersoon heet Job Gosschalk, die als castingdirector ooit successen vierde bij Kemna Casting. Hij heeft dan net voor 2,1 miljoen euro zijn woonboerderij in het Friese Pingjum, de plek waar vele heimelijk opgenomen castings werden gehouden, verkocht en het Openbaar Ministerie onderzoekt een aangifte van een van zijn slachtoffers. Ook Gosschalk en zijn advocaat Gerard Spong worden in kennis gesteld van het dossier dat over de zaak is aangemaakt, en verzocht zich bij hen te melden. ‘Nog voor het einde van het jaar verwacht ik hier duidelijkheid over,’ laat Spong destijds weten. Er komt echter een kink in de kabel als Gosschalk op de gemaakte afspraak voor verhoor in december van dat jaar niet komt opdagen. Met alle partijen, inclusief de officier van justi-

Ruim twee jaar na zijn val werkt Job Gosschalk achter de schermen aan een comeback. De gevallen castingdirector zoekt een partner waarmee hij een door hem geschreven project kan maken. Marc van Bree, tot 1 januari directeur van wat vroeger Kemna was, keert de castingwereld juist de rug toe. ‘Hij kan niet meer tegen de zwijgcultuur en slachtofferrol die het bedrijf zichzelf heeft aangemeten.’

tie, aanwezig, blijkt Gosschalk nog gewoon in zijn huis in Tel Aviv te zitten. Het zet kwaad bloed bij het OM, de persoon die aangifte tegen Gosschalk heeft gedaan en diens advocaat Richard Korver, maar ook Gosschalks eigen raadsman is onaangenaam verrast. Spong drukt hem op het hart een dergelijk geintje niet nogmaals te flikken, waarna Gosschalk in januari alsnog zijn gezicht laat zien. Het verhoor neemt ruim zes uur in beslag en bevat onder andere het bespreken van de vier artikelen die Nieuwe Revu aan Gosschalk heeft gewijd: Harvey in Hilversum (november 2017), Dirty Job (november 2017), De Methode Kemna (april 2018) en Jarige Job (november 2018). Ook is op dat moment bij de publieke omroep een *Medialogica*-aflevering te zien, waarin Revu-hoofdredacteur Jonathan Ursem en ik toelichten hoe de ontmaskering van Gosschalk tot stand gekomen is.

Schikking

Nu de verklaringen van zowel Gosschalk zelf als zijn vermeende slachtoffer zijn afgenomen, kan het OM aan de slag. Zij worden hierin echter halverwege de rit gehinderd door het feit dat de behandelend officier van justitie besluit te emigreren. Een beslissing die het parket ➤

‘Met pijn in mijn hart ga ik dingen achter me laten die ik heerlijk vind om te doen. De liefde heeft echter gewonnen’ — Marc van Bree

rauw op het dak valt en hen niets anders kan doen besluiten dan het complete dossier over te dragen aan een collega, die zich weer van voor af aan moet inlezen. Een woordvoerder ontkent overigens dat dit de reden van de vertraging is en houdt het maandenlang op ‘de complexiteit van de zaak’ en het gegeven dat er nog geen ‘afdoeningsbeslissing is genomen’. Met dat laatste wordt bedoeld: het voorkomen van een rechtszaak middels een schikking.

Eind november 2019 blijkt dit ook te kloppen, wanneer zowel Gosschalk als zijn aanklager gezamenlijk een verklaring naar buiten brengt. Advocaat Korver laat ons per sms weten: ‘Tussen de heer Gosschalk en de persoon die aangifte tegen hem heeft gedaan, heeft in het kader daarvan een mediation plaatsgevonden. Hierin hebben zij over en weer de gelegenheid gehad hun visie op de gebeurtenissen te geven, en hebben zij van elkaar gehoord hoe ieder deze heeft beleefd. Daarbij zijn waar mogelijk vragen beantwoord en aannames weggenomen. Beide partijen waarderen de mogelijkheid tot mediation die hen is geboden en sluiten daarmee de zaak tussen hen af.’

Bronnen dichtbij het vuur verklaren dat hierbij hoogstwaarschijnlijk gebruik is gemaakt van een geheimhoudingsverklaring en een schadevergoeding van niet meer dan vier nullen. In andere woorden: de zaak, en verdere verspreiding van details hierover, lijkt hiermee afge-

kocht. Ter vergelijking: Harvey Weinstein deed het in Amerika door achttien rechtszaken van vermeende slachtoffers af te doen met een schadevergoeding van in totaal 25 miljoen dollar. Het proces tegen zijn andere slachtoffers gaat wel gewoon door en start op 6 januari in New York.

Niet koosjer

In Nederland liggen de zaken wat dat betreft anders. Na de geslaagde mediation heeft het openbaar ministerie op dat moment nog wel de mogelijkheid de kwestie tot een rechtszaak te laten komen. Na beraad van een week is men echter glashelder: ‘We hebben lang gewacht met het nemen van een beslissing om het mediationproces niet te verstoren. We hebben uiteindelijk besloten voor seponeren op voorwaardelijke basis. Hierbij is nadrukkelijk rekening gehouden met de wensen van beide partijen.’

Oftewel: Gosschalk mag zich over een niet nader te noemen periode niet nogmaals schuldig maken aan de ten laste gelegde feiten. Gebeurt dit wel, dan pakt men de zaak alsnog op.

Het betekent dat het OM besluit een vastgesteld strafbaar feit niet te vervolgen. Het gaat hier dus niet om vrijspraak in een strafproces, die inhoudt dat een rechter bewezen acht dat de verdachte de misstanden niet heeft begaan. Nu de officier van justitie uitspraak heeft gedaan, ligt de bal bij Gosschalks andere slachtoffers. Van gebeurtenissen die nog niet verjaard zijn,

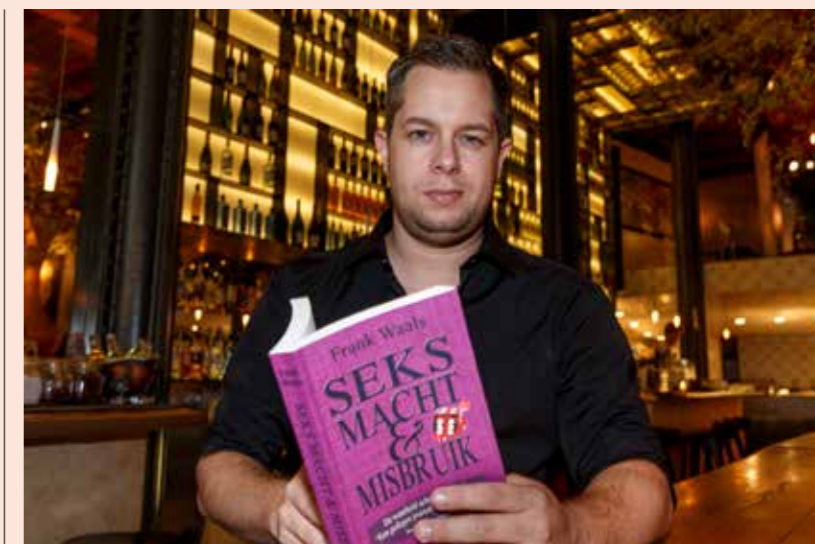

kan men nog steeds aangifte doen, al lijkt de kans daarop – ruim twee jaar na de eerste ont-hullingen hierover – gering.

Regisseur Martin Koolhoven is geschrokken van de uitkomst. ‘Als het echt waar is wat jullie beweren, namelijk dat het OM een strafbaar feit heeft vastgesteld, dan vind ik dat het hun plicht is om door te pakken. Zoiets in handen hebben gaat namelijk nog een stap verder dan iets moreel verwerpelijk vinden. Ik ken de details niet, maar je gaat je wel afvragen welke regeling er is getroffen tussen Job en het slachtoffer. Is dat wel helemaal koosjer? Het zou me niets verbazen als Job op termijn weer gaat regisseren of zelfs weer mede-eigenaar wordt van Post Castelijns Casting (het voormalige Kemna Casting, red.). Het zou echter hoogst opmerkelijk zijn. Iedereen verdient natuurlijk een tweede kans, maar dat begint pas als iemand de wil heeft om zichzelf en zijn fouten in de ogen te kijken. Ik heb daar van de buitenkant nog weinig van gezien, dus vind ik het lastig om hem die kans te gunnen.’

Zwijgcultuur

Kort na de uitspraak vond er een aantal verschuivingen plaats. Post Castelijns Casting verhuisde nog diezelfde dag van de Willem de Zwijgerlaan in Amsterdam naar een ruimte in het Sieraad-gebouw aan de Postjesweg en een aanzienlijke hoeveelheid spullen – zoals lampen gebruikt bij castings – werden voor kleine bedragen van de hand gedaan. Ook vertrokken er al eerder twee vaste medewerkers. Nadat de arbeidsrelatie met castingdirector Houdijn Beekhuis is beëindigd na gevoerde gesprekken over mogelijk onoorbaar gedrag, is nu ook zijn collega Leonie Luttik weg bij het bedrijf. Ook zij

Van links naar rechts: Job Gosschalk, Gerard Spong en auteur Frank Waals.

zou betrokken zijn geweest bij vermeende misstanden die onderwerp van onderzoek zouden zijn geweest. Voor beide castingdirectors geldt dat de vermeende gedragingen in een andere categorie vallen dan die van Gosschalk, maar toch... Via een kort geding probeerden ze daarop verdere publicatie van hun namen door Nieuwe Revu te voorkomen, maar vingen bot bij de rechter. Daarnaast heeft een van de medewerkers die bij een, uiteindelijk nooit uitgezonden, programma van de AVROTROS uit de school klapte over de bedrijfscultuur haar heil elders gezocht. De andere helft van het duo is er nog wel steeds werkzaam.

Het meest opvallende vertrek echter is dat van directeur Marc van Bree. Op 1 januari 2020 legde hij niet alleen al zijn functies binnen het bedrijf neer, maar nam hij ook afscheid van de branche waarin hij negentien jaar lang werkzaam was. ‘Hij zal wel hebben gecast,’ denkt Beau van Erven Dorens. De presentator deed zelf ook ooit auditie bij Gosschalk, die hem destijds vroeg om naaktfoto’s te maken die op de Duitse markt zouden kunnen worden verkocht. ‘Hij kan niet meer tegen de zwijgcultuur en slachtofferrol die het bedrijf zichzelf heeft aangemeten,’ zeggen anderen.

Van Bree heeft tegenover Nieuwe Revu echter een andere lezing: ‘Met pijn in mijn hart ga ik dingen achter me laten die ik heerlijk vind om te doen. De liefde heeft echter gewonnen. Ik ga wonen bij mijn man in Portugal, die een baan heeft in Lissabon. Om vanuit daar nog werk voor hier te verrichten, zie ik niet zitten. Daarvoor moet je toch echt fysiek aanwezig kunnen zijn om mensen te spreken en voorstellingen te zien.’ Van Bree trouwde op 21 mei 2018 met zijn echtgenoot, zoals vooraf aangekondigd was Gosschalk als gast aanwezig. In het geheim bezocht hij ook de trouwerij van Katja Schuurman op 23 juni 2019. ▶

De oude locatie van Kemna Casting. Foto midden: Job Gosschalk en Katja Schuurman tijdens een première. Foto rechts: het voormalige huis van Gosschalk in het Friese Pingjum.

‘Marc heeft jarenlang een fantastische baan gehad bij een bedrijf dat het monopolie bewaakte,’ zegt actrice Inge Ipenburg over het vertrek van de partner van het bedrijf. ‘Nu de macht wat eerlijker is verdeeld (Post Castelij n verloor grote producties als *Penzoa* en *GTST*, red.), is de tijd van enkel krenten uit de pap halen voorbij. Bovendien kan ik het me voorstellen dat je na zoveel jaar toe bent aan iets anders.’

Terugkeer

Waar Gosschalks oud-collega’s het, door hem besmette, wereldje achter zich laten, overweegt de hoofdpersoon zelf op dit moment een terugkeer in het werkveld. In recente telefoongesprekken met producenten heeft hij laten weten de afgelopen maanden aan een nieuw project te hebben geschreven, en een partner te zoeken waarmee dit kan worden gerealiseerd. Onder anderen Annemieke van Vliet, Frans van Gestel en Alain de Levita zouden door hem zijn benaderd, al wordt hier naar buiten toe nog geen ruchtbaarheid aan gegeven.

Zo laat producent en regisseur De Levita weten: ‘Het lijkt me echt ondenkbaar dat Job ooit nog terugkeert. Die gast is verhuisd en komt nooit meer terug. Hij durft niet eens ergens een interview te geven.’

Filmproducent Van Gestel zegt: ‘We hebben niet over nieuwe projecten gesproken, maar als mensen – linksom of rechtsom – hun straf hebben ondergaan, vind ik dat je wel open naar de materie moet kijken. De menselijke maat richting alle partijen is daarbij heel belangrijk. Ik kan dus niet bij voorbaat zeggen of ik wel of niet met hem zou samenwerken. Dat is echt maatwerk.’

Ipenburg denkt dat als Gosschalk serieus is in zijn plannen een terugkeer proberen te bewerkstelligen, hij daarin zal slagen. ‘Ik kan je verze-

keren dat producenten weer met hem in zee zullen gaan. Waarom? Omdat Nederland een klein landje is, we allemaal een geschiedenis met elkaar hebben en, ondanks het feit dat hij van het podium verdwenen is, hij nog steeds belangrijke vrienden heeft. Zijn naam zal niet meer groot op het affiche komen te staan, maar achter de schermen denk ik dat hij voor een belangrijk deel zijn positie terugkrijgt. En dat voelt dubbel. Aan de ene kant denk ik dat je iemand niet zwaarder had kunnen straffen dan hoe dat nu met hem gedaan is. De positie die hij had en waar hij zijn identiteit aan ontleende, is hij volledig kwijt. Aan de andere kant is, bij een terugkeer, de kans levensgroot dat opnieuw hetzelfde machtsvacuüm ontstaat, waarin acteurs bij een klein groepje mensen in de gunst moeten komen om werk te krijgen.’

Klap in ons gezicht

Regisseur Eddy Terstall hinkt op twee gedachten: ‘Ik vraag me af of je als Job zijnde nog wel zou moeten willen terugkeren. Aan de andere kant was hij natuurlijk ook ontzettend goed in zijn vak, dat is nu net het pijnlijke punt.’

Een collega-producent, die in de eerste publicaties op anonieme basis ongekend hard uithaalde, zegt nu: ‘Volgens mij is Job nu wel voldoende gestraft. Hij is alles kwijtgeraakt, heeft zijn aandelen moeten verkopen, is met pek en veren naar het buitenland gestuurd en komt, terecht, nooit meer aan de bak. Ik zou niet weten wat je die man nog meer zou moeten aandoen.’

Een aantal van zijn slachtoffers denkt daar echter anders over. Een van hen verklaart: ‘Job weer aan het werk zetten, zou een klap in ons gezicht zijn. We zijn als de dood dat hij dan al zijn vriendjes weer om zich heen verzamelt en ervoor zorgt dat we nooit meer aan de bak komen. Hij weet natuurlijk dondersgoed dat we de afgelopen jaren tegen hem ten strijde zijn getrokken. Toen ik hoorde dat hij een terugkeer overweegt, schrok ik enorm.’

#MeToo-klokkenluider Etienne Poeder kan zich goed voorstellen dat excuses voor velen mosterd na de maaltijd zijn. ‘Omdat hij heel lang heeft gezweven en een late sorry vooral bedoeld zou kunnen zijn om terug te kunnen keren in het vak. Spreekt hij echter uitgebreid, open en eerlijk over de misstappen die hij heeft begaan en is hij bereid aan zichzelf te werken op een manier dat de buitenwereld dat ook ziet, dan zou ik er geen bezwaar tegen hebben

hem de gelegenheid te geven het vertrouwen terug te winnen.’

Het is een gedachte waar de belangenvereniging voor acteurs, ACT, zich bij aansluit. In een mail aan haar leden stellen zij dat eveneens als harde eis. Echter: ‘Een terugkeer als casting-agent lijkt ons op dit moment een brug te ver. De noodzaak om ons werk veiliger en eerlijker te maken wordt breed gedeeld. Wat ons betreft is er geen weg meer terug.’

Ron Toekook, bestuurslid van de Nederlandse beroepsvereniging van film- en televisiemakers: ‘Het is jammer dat men strafrechtelijk niet verder is gekomen. Tegelijkertijd heeft hij wel het recht om terug te keren, mits het voor iedereen helder is dat hij snapt waar hij de fout mee in is gegaan en hij dat niet meer herhaalt. Zomaar eventjes terugkeren uit Israël om de handschoen weer op te pakken alsof er niets gebeurd is, lijkt me uitgesloten.’ ✕

‘Ik ken de details niet, maar je gaat je wel afvragen welke regeling er is getroffen tussen Job en het slachtoffer. Is dat wel helemaal koosjer?’ – Martin Koolhoven

CASTING THE PASS

Op 20 maart gaat *Casting the Pass* in première, een voorstelling waarin een jonge acteur wordt ontvangen in de keuken van een castingdirector, waar zich vervolgens een psychologisch drama ontspint. Regisseur Bram Jansen onderzoekt hiermee de relatie tussen dader en slachtoffer en put, als voormalig auditant van Job Gosschalk, uit eigen ervaring. ‘Juist omdat er geen juridisch oordeel is gekomen, is het van belang in ieder geval een moreel oordeel te kunnen vellen. Met welke mensen hebben we te maken en hoe kunnen we ons daartegen wapenen? Veel slachtoffers voelen zich niet altijd als zodanig omdat het soms moeilijk uit te leggen is wat #MeToo nu eigenlijk is. Ik vond het aanvankelijk ook lastig en vond het vooral zielig voor Job. Nu begrijp ik niet meer waarom sommigen het in de media maar voor hem blijven opnemen. Hoe verplaats je je dan in een ander? Ook daar gaat de voorstelling over.’